

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula III. Cui inest abstractum, de eo praedicatur concretum

urn:nbn:de:bsz:31-102400

accidentalibus, nec in aliis, quæ sunt in-
quale, intellectum volumus de iis, in qui-
bus abstracta realiter distinguuntur; idq;
probant exempla ibi proposita.

IX. Constat autem ex iis, quæ §. II. ex
Aristotele adduximus, has duas Regulas
extendendas quoq; esse ad ipsos casus, qui
etiam quodammodò sub concretis com-
prehendi, aut ad ea reduci possunt.

REGULA III.

*Cui inest abstractum, de eò predicatur
concretum.*

I. Hoc non esse universale, docet ipse
Philosophus *II. Top. cap. I.* hisce verbis:
*Quare non satis est probare, inesse albedinem,
aut iustitiam, ne probeatur esse albus, vel iustus.*
Et certè albedo est in Æthiopo, neque ta-
men Æthiops albus dici potest. Similiter
& in aquâ tepidâ calor est, quæ tamen ca-
lida dici nequit. Si & color est in albedine:
est enim genus albedinis; at secundum A-
ristotelem *IV. Phys. t. 1. 23.* genus in specie
esse dicitur; non tamen dicitur rectè albe-
do colorata.

II. Nos dicimus I. non intelligendum esse
nostrum pronunciatum de eò abstractò,
quod ita alicui inest, ut de eò in quid præ-
dicetur, quomodo species est in individuò
& genus in specie & in individuò. Cui enim
O O 2 abstra-

abstractum hōc modō inest, de eō non concretum, sed abstractum ipsum prædicatur: ut albedo dicitur color, non autem colorata; Medicina ars, non artifex.

III. II. In reliquis ut procedat, tres requiruntur conditiones, quarum I. Ut, si abstractum sive forma capax sit intensiōnis & remissionis, sit intensa ultra medium. Est autem communis Philosophorum sententia, quamlibet formam, quæ intensiōnem & remissionem recipit, intensissimam & in summâ perfectione esse, si habeat 8. gradus. Ut igitur abstractum sive forma ultra medium sit in subjectō, oportet ut ad minimum quinque habeat gradus; quod si tres tantum, vel etiam quatuor habeat, non prædicatur concretum ejus de subjectō. Cujus ratio est, quod forma, quæ gradus habet, intendique potest & remitti, habeat contrarium vel oppositum, & quot gradus desunt uni oppositorum ad summum in subjectō, tot adhiat gradus alterius oppositi. E. quia contraria non simul prædicantur de subjectō, hinc si una qualitas sit in subjectō infra medium gradum, v. g. si sit trium graduum, & altera sit ultra medium, v. g. quinque vel sex graduum, tunc jure concretum perfectius & intensius denominat subjectum, quoniam
à prin-

à prin-
utru-
bus in-
que e-
ratio-
neutr-
trum
cabit
duort
quinc
qua d
que q
sint, r
tepid
IV.
sum
te; ni
deter
cer all
non d
ditar
major
bus in
V.
notan
zaphy
nomin
dam d
tem, it

à principaliori fit denominatio. Quod si utrumque extremorum æqualibus gradibus in subiecto fit, quod fit, quando utrumque est quatuor graduum, non est major ratio, cur unum denominet quàm alterum: neutrum igitur denominabit, h. e. neutrum igitur concretum de subiecto prædicabitur. Ut, si fit in aquâ calor trium vel duorum tantum graduum, inerit frigus quinque vel sex graduum; frigida igitur aqua dicitur non calida. Quod si utriusque quantitatis quatuor gradus in aquâ sint, nec calida dicitur, nec frigida, sed tepida.

IV. II. Condicio est, ut existat abstractum in toto subiecto, aut majori ejus parte; nisi sit ex iis formis, quæ sibi vendicant determinatam subiecti partem. Hinc licet albedo in Æthiope sit, Æthiops tamen non dicitur albus, quia albedo non extenditur per totum corpus Æthiopis, nec per majorem ejus partem, sed tantum dentibus inest.

V. Ut autem hæc melius intelligantur, notandum ex VI. *Metaphys. c. I.* & VII. *Metaphys. c. V.* formas, à quibus aliquid denominatur, esse in duplici differentiâ: quædam determinant sibi certam subiecti partem, ita, ut tantum in illâ parte esse possint-

OO 3 & non,

& non etiam in aliis; sicut crispitudo tantum capillis accidit, finitas naso, visio in oculo tantum est, & auditio in aure; quædam non respiciunt determinatè unam partem, sed ita sunt in unâ parte, ut etiam aliis inesse aptæ sint: talis forma est albedo, quæ quamvis dentibus Æthiopis tantum inest, potest tamen & aliis partibus inesse. Hæ posteriores formæ debent existere in totò subjectò, aut majori ejus parte, ut concreta de subjectò prædicentur: At formæ prioris generis etsi uni tantum parti subjecti inest, tamen concreta de eò prædicantur: quemadmodum rectè dicimus:

Hic homo est crispus, somnus, videt, audit, &c.

VI. III. Tertia conditio est, ut forma brevi non transeat, si naturâ suâ diutius permanere potest. Cujus conditionis defectu non dicitur ruber, qui ex verecundiâ ruborem, nec pallidus, qui ex metu pallorem contraxit: transeunt enim citò hæ qualitates in hõc casu, cum possint habere ex naturâ suâ perfectius & permanentius esse, sub quò subjecta denominant, sicut patet in rosâ & mortuò. Desumitur ista doctrina ex Philosopho, qui *Cap. IX. Categor. que facillè dissolventur*, inquit, *passiones dicuntur, non qualitates: non enim per hæc quales dicuntur, neque enim erubescens*

ob ve
palli
esse a

v

utius

tran

re, d

etur

fluat

tur,

nec p

mod

ditio

circa

II.

dica

est, n

Arist

simp

colere

ram

ditò

tur si

trem

cum

tù si

etur

tione

diat

ob

ob verecundiam, ruber, nec pallens ob timorem, pallidus appellatur, sed aliquid passus potius esse dicitur.

VII. Dixi autem, *se potest suâ naturâ diutius manere*: quia si ejus natura sit citò transire, ipsique repugnet diutius subsistere, denominabit nihilominus suum subjectum: quâ de causâ sonus, etsi statim diffluat, tamen subjectum sonans inde dicitur, quia ejus natura est, ut citò transeat, nec perfectiorem & permanentem essendi modum habere possit. Proponunt has conditiones Conimbricenses & alii Interpretes circa locum Aristotelis modò citatum.

IX. Intelligenda verò hæc sunt de prædicatione simpliciter: *Simpliciter predicari est, nullò aliò additò predicari, sicut habet Aristoteles in fine II Top. Ut: Deum colere, simpliciter honestum est, quia si dicas: Deum colere est honestum, nullò etiam additò veram dicis. At quod non nisi cum aliquò additò est, aut prædicatur, id non prædicatur simpliciter, sed secundum quid, ut: Patrem immolare, non dicimus honestum esse, sed cum additò apud Tribalas. Ut igitur concretum simpliciter prædicetur de eò, cui abstractum inest, necesse est, tres adductas conditiones adesse, quemadmodum ex hæcenus dictis constat. Nihil n. impedit, quo minus*

concretum prædicetur de subjecto cum additō, vel secundūm quid, quando non omnes adsunt: quemadmodūm cum dico: *Aethiops est albus secundūm dentes.* Nec video inconueniens, si dicam hanc propositionem: *Hæc aqua (cui calor trium tantūm graduum inest) est calida calore trium graduum,* esse veram.

IX. Notanda autem ulterius aliqua sunt. I. Cūm Regula loquatur de concretō deductō ab abstractō, quod alicui inesse dicitur, cavendum, ne pro concretō ab aliquō abstractō deductō habeamus id, quod ab eō deductum non est. Unde non sequitur: *Dormienti inest visus. E. Dormiens est videns, siue videt.* Nam videns non est concretum deductum à visu, qui est potentia naturalis, sed à visione, quæ est potentia illius actus. Unde inferendum erat: *E. est visus.*

X. II. Non est sumendum concretum extrinsecè denominans, siquidem illud non prædicatur præterea de aliquō, quod abstractum ipsi inest, cūm aliàs ne esset quidem concretum extrinsecè denominans. Hinc non sequitur: *Oculo inest visus. E. Oculus videtur;* quia videri est concretum extrinsecè denominans, illudque dicatur videri, non cui visio inest, sed quod est subiectum

jectu
lippu
& Tr
XI
esse, c
vis er
ubi,
tum,
porte
form
rum,
fit, ta
est ab
bet, p
est au
lidum
nem i
tur a
plicit
quōv
aurō
XI
& ma
nam
de eō
impo
ficet
fens
dicer

jectum visionis, quæ in oculò est. Vide Philippum DuTrieu *Tract. I. P. I. c. I. art. VI. & Tract. IV. Part. I. cap. II.*

XI. III. Debet abstractum eò modò inesse, quem importat concretum. Quamvis enim post mortem anima sit in aliquò ubi, illud ubi tamen non dicitur animatum, propterea, quod animatum esse importet, ut in aliquò sit anima, tanquam forma. Quamvis item in marsupio sit aurum, (quod licet simpliciter concretum, sit, tamen respectu hujus concreti, *aureum*, est abstractum, vel abstracti rationem habet, propterea, quod minus concretum est aurum quam aureum, sicut minus calidum respectu magis calidi, habet rationem frigidi) marsupium tamen non dicitur aureum, quia aureum non dicitur simpliciter ab aurò, aut ab eò, quod aurum quòvis modò in aliquò est, sed quod ex aurò constat.

XII. Dicis: Cum aurum sit in marsupio, & marsupium non dicatur aureum, quònam ergò concretum de aurò deductum de eò predicabitur? Resp. Non semper impositum est nomen concreti, quò significetur abstractum hòc vel illò modò inexistens; & ita fit impræsentiarum. Unde dicendum: *Cui inest abstractum, de eò dicitur*

tur concretum, si ipsi respondeat aliquod concretum impositum ad significandum ipsum, ut tali vel tali modo inest.

REGULA IV.

Ab inesse ad predicari, valet consequentia.

I. Potest etiam ita dici: *Ab inesse ad esse valet consequentia, quia quando aliquid de aliquo predicatur, tunc unum dicitur esse alterum: quemadmodum animal non predicatur de homine, nisi dicendô: Homo est animal.*

II. Proponere autem Regulam hęc volui propter magnam convenientiã, quam habet cum præcedenti: quod inde patet, quia præcedentis nullus est sensus alius, quàm hic: *Ab inesse abstracti ad prædicationem concreti de eo, cui abstractum inest, valet consequentia.* Unde omnia ferè, quæ circa illã Regulam notata fuerunt, in hęc quoq; observanda sunt. Sunt tamen non planè eadem, hęc ipsò, quod præcedens loquitur de inesse abstracti & prædicatione concreti; hæc autem de inesse alicujus, non determinandô, abstractum sit, an concretum, & de prædicatione ejus, quod inest, non determinandô, in concreto prædicetur, an in abstracto; quamvis sæpè si abstractum dicatur inesse, in prædicato sumendum sit concretum.

III.

III.
la, quæ
hic or
quod
aut ta
de eò p
tò, tan
IV.
argun
tò alicu
ciproc
propt
quid
poste
plicat
mal in
quam
cum i
V.
en si
quen
dicar
gene
eoin
cuj i
inest
susce
tribu
fion